

Příprava a použití sil rychlé reakce Armády České republiky v mnohonárodních silách NATO

Uvedené téma je pro současnost námětem atraktivním. Po vstupu České republiky do NATO se s účastí Armády České republiky při nasazení mnohonárodních sil NATO plně počítá, a proto úkol spojený s případným nasazením sil rychlé reakce je jedním z prioritních úkolů Ministerstva obrany České republiky. I když svou práci výše uvedený autor před zkušební komisí úspěšně obhájil před více než rokem, velká většina uvedených závěrů si svou platnost a aktuálnost zachovává i dnes. V článku se seznámíte s podstatou kapitol, ve kterých autor využívá svých vlastních zkušeností a názorů na otázky výstavby, vyčleňování a přípravy sil rychlé reakce Armády České republiky (AČR) v mnohonárodních silách NATO s důrazem na pozemní síly.

* * *

V první části práce autor shrnuje zkušenosti z účasti naší armády v mnohonárodních operacích v letech 1990-95 (operace Pouštní bouře, mírové operace UNPROFOR, UNCRO a IFOR). S využitím vlastních zkušeností z účasti v posledně jmenované operaci dospěl k následujícím závěrům:

1. V oblasti legislativy přijmout takový zákon o služebním poměru vojáků z povolání, který by umožnil rychlé a pružné vyslání těchto vojáků ke službě v zahraničí. Z něho odvodit předpisy, rozkazy a procedury, jak v takových případech postupovat. Přitom vzít v úvahu jak národní zvláštnosti, tak zkušenosti států NATO (v tomto směru se, jak známo, významně pokročilo přijetím potřebných legislativních norem).
2. V přípravě sil a prostředků určených do mnohonárodní operace vytvořit dostatečný časový prostor, provést důsledný výběr osob (dobrá fyzická kondice, odpovídající zdravotní stav, schopnost snášet psychickou zátěž, plnit stanovené úkoly, odpovídající jazyková příprava), provést štábní nácvik ke sladění štábu, osvojit si standardní operační postupy členských států NATO, zajistit účast na přípravě štábu u nadřízeného velitele, v přípravě velitelů a štábů využít dostupných forem a metod přípravy těchto funkcionářů, seznámit se s místem a úkolem v rámci nadřízeného velitele, absolvovat školení o mezinárodním právu válečném a ženevských konvencích, dokonale znát mandát, znát odlišnosti našich zákonů a právních norem od zákonů spolupůsobících států, nebo zákonů země, v níž operace probíhá, důsledně zvládnout pravidla o použití zbraní, organizovat odpovídající přípravu jednotlivce, specialisty, družstva, čety a roty, důraz položit na znalost první pomoci a svépomoci při zranění atd. V přípravě materiálu položit důraz na přípravu výzbroje a techniky (pouze plná provozuschopnost), přípravu stavebně ubytovacího materiálu s ohledem na prostor působení jednotky (stany, unimobuňky, ubytování ve školách, továrnách atd.), řešit zásobování v průběhu operace (z republiky, od spojenců, z místních zdrojů), důsledně připravit zdravotnický materiál, reálně zplánovat finanční a materiálové zdroje atd.
3. V řízení přípravy nadřízeným stanovit orgán, který bude odpovídat za přípravu (organický velitel, VZ MS Český Krumlov, oddělení MS GŠ AČR), řešit navazování kontaktů s nadřízeným

mnohonárodním velitelem a jeho štábem, vyřešit kompetence velitelů, podřízenost a nadřízenost ve vztahu k AČR, řešit součinnost s letectvem a velitelstvím logistiky.

4. V ostatních oblastech řešit provedení lékařských prohlídek ve vojenské nemocnici, provedení psychodiagnostického vyšetření, vyřizování formalit s vystavením (prodloužením) cestovních dokladů, uzavírání devizových kont, zabezpečení výpisů z rejstříků trestů, uzavírání pojištění aj.

Mnohonárodní síly NATO dnes a zítra

Ve druhé části práce autor analyzuje problém výstavby mnohonárodních sil NATO v 90. letech a nastiňuje další tendence vývoje. Uvádí, že na počátku 90. let Severoatlantická aliance rychle reagovala na strategické změny v evropské bezpečnosti tím, že vytvořila novou vojensko-strategickou koncepci (1991). Důsledkem vytvoření nové koncepce byla reorganizace ozbrojených sil NATO, jejímž výsledkem byla výstavba kvalitativně nových mnohonárodních uskupení.

Síly reakce, jež zahrnují síly okamžité reakce a síly rychlé reakce, jsou nejdůležitější součástí nové organizační struktury. Jsou složeny z útvarů a svazků pozemního vojska, vojenského letectva a vojenského námořnictva dvanácti zemí NATO. Vyznačují se tím, že mají mnohonárodní charakter, vysoký stupeň připravenosti a schopnost rychlého nasazení na celém teritoriu členských států Aliance.

Autor pokládá důraz na pozemní vojsko sil rychlé reakce, které je uskupeno v **mnohonárodním sboru rychlé reakce** (*Allied Rapid Reaction Corps*). Velení sboru je mnohonárodní. Úkolem sboru je být připraven k použití v rámci spojeneckých sil při doplňování nebo posílení lokálních vojenských sil v některé ze členských zemí Aliance, kdykoli je třeba. Umožňuje rychlou reakci na celou řadu nepředvídaných událostí. Široká škála operativních schopností této složky umožňuje její náležité přizpůsobení rozmanitým a nepředvídatelným rizikům. Organizační struktura, složení a velikost sboru závisí na typu operace, oblasti zasazení, jejím politickém významu, kapacitě a dostupnosti regionálních a lokálních vojenských sil.

Na základě vytváření sil rychlé reakce členských států Aliance dochází v letech 1993-98 k výstavbě sil rychlé reakce i v jiných státech Evropy. Jedná se především o Polsko, Maďarsko a Českou republiku.

Polsko má vyčleněno do sil okamžité reakce 6. vzdušně výsadkovou brigádu, z toho 16. vzdušně výsadkový prapor, působící v současné době v Bosně a Hercegovině, a 18. vzdušně výsadkový prapor je vyčleněn jako strategická záloha velitele SFOR. Tyto jednotky mají dobu pohotovosti do 7 dnů. Pro síly rychlé reakce má především 12. tankovou divizi, která je zároveň součástí Mnohonárodního polsko-německo-dánského sboru a od 11. tankové divize je to 10. tanková brigáda a aeromobilní prapor od 25. aeromobilní brigády. Doba pohotovosti těchto jednotek je do 15 dnů.

Maďarsko zahájilo výstavbu jednotek rychlé reakce v roce 1993 vytvořením 88. aeromobilního praporu (od roku 1996 přejmenován na prapor rychlé reakce) a dále pak vytvořením 25. samostatné mechanizované brigády. Po dobudování se tato brigáda stane clitím svazkem maďarské armády. Obě jednotky jsou v přímé podřízenosti velitele 4. armádního sboru.

Česká republika zahájila výstavbu 4. brigády rychlého nasazení jako základ sil rychlého nasazení AČR v roce 1993. K 1.1.2001 bude připraven 43. výsadkový prapor k začlenění do sboru rychlé reakce jako plně profesionální jednotka a celá brigáda pak k 1.1.2004 včetně částí sil letectva a logistiky.

Realitu vzniku a výstavby mnohonárodních sil dokumentuje autor na tzv. **EUROSBORU** a dalších příkladech. V roce 1992 byla za účasti Francie, SRN, Belgie, Španělska a Lucemburska zahájena výstavba evropského armádního sboru (Eurosbor), s cílem, vytvořit společnou složku pozemního vojska, která bude použita v rámci operací NATO, nebo ve prospěch Západoevropské unie. Po ukončení období výstavby a odstranění některých organizačních a technických nedostatků, byl 30. 11. 1995 uveden do operační pohotovosti. Velitelství Eurosboru je mnohonárodní a vychází ze členství v Západoevropské unii, podílu a velikosti jednotek jednotlivých států vyčleněných do tohoto sboru.

BALTBAT je jednotka tvořena vojáky ze tří baltských států (Litvy, Lotyšsko, Estonsko). V sestavě praporu působí instruktoři z Norska, Švédska, Finska, Dánska a Velké Británie. Prapor byl postaven v roce 1997, velitelství praporu je mnohonárodní a prapor je dislokován v Estonsku. Předpokládá se, že bude tvořit základ společné Baltské brigády, která bude budovaná v letech 1997-2002. Není vyloučeno, že do budoucna nemůže být použit v mnohonárodních operacích NATO.

V srpnu 1997 bylo rozhodnuto o výstavbě společného **dánsko-polsko-německého armádního sboru**. Po přijetí Polska do NATO má velitelství a štáb sboru v létě 1999 zahájit činnost a operační pohotovosti má dosáhnout na podzim roku 2000. Celý sbor má pak plné bojové pohotovosti dosáhnout v roce 2002. Severovýchodní mnohonárodní armádní sbor bude tvořen smíšeným velitelstvím a štábem, polskou, německou, dánskou divizí a podpůrnými jednotkami s podílem všech členských států. Ve velení sboru bude docházet k rotaci ve tříletých cyklech u hlavních funkcionářů sboru. Předurčené svazky zůstávají pod národním velením.

V říjnu 1995 bylo rozhodnuto o vytvoření **polsko-ukrajinského praporu** pro potřeby mírových operací. Výstavba byla zahájena na počátku roku 1996 a k 1. 1. 1997 byl prapor uveden do operačního použití. Ve velení praporu se vždy po jednom roce střídá polský a ukrajinský důstojník. Prapor má 700 vojáků a absolvoval řadu společných cvičení. Vzájemné kontakty mezi armádami obou zemí jsou odrazem snahy obou států podílet se na udržení míru v regionu a být nápomocen při vytváření míru v Evropě a ve světě.

Na základě schváleného plánu dvoustranné spolupráce mezi Armádou České republiky a ozbrojenými silami Velké Británie dochází ke vzájemné **spolupráci mezi 4. brigádou rychlého nasazení a 1. obrněnou divizí**. Tento proces je rozdělen do tří oblastí:

- a) teoretická příprava (studium standardů a stálých operačních postupů),
- b) teoreticko-praktická příprava (vzájemné pracovní návštěvy),
- c) praktická (účast štábu brigády na cvičení Arcade Fussion).

Celý proces by měl být završen začleněním 4. brigády rychlého nasazení do sboru rychlé reakce v rámci 1. obrněné divize Velké Británie.

Koncepce CJTF

Velkou pozornost autor věnuje vzniku koncepce CJTF (*Combined Joint Task Force*), tj. společných smíšených úkolových uskupení v krizové situaci za **použití vojenské síly ve variantě, která by se odlišovala od podmínek daných článkem 5 Severoatlantické**

smlouvy. Pro vytváření koncepce společného smíšeného úkolového uskupení byly využity zkušenosti NATO z mnohonárodních operací.

Vytváření stálého rámce pro realizaci koncepce společného smíšeného úkolového uskupení s sebou přináší problémy, které zahrnují následující požadavky:

- Rozvoj společného smíšeného úkolového uskupení musí být v souladu s ostatními změnami NATO.
- Brát v úvahu význam ZEU v souladu s tezí: „oddělitelný, ale ne oddělený potenciál. Potenciál může být využit buď v rámci NATO nebo ZEU“.
- Umožnit účast společnému smíšenému úkolovému uskupení i státům NATO.
- Maximalizovat efektivitu vynaložených prostředků a vyhnout se duplicitám.

Při tvorbě koncepce společného smíšeného úkolového uskupení se spojenci dohodli, že pro účely NATO budou vytvořena stálá „jádra“ velitelství společného smíšeného úkolového uskupení v rámci vybraných velitelství NATO. ZEU bude moci požádat o použití velitelství společného smíšeného úkolového uskupení pro operace, probíhající pod svým velením. „Jádra“ by měla představovat nezbytná minima, z nichž by mohla být v případě rozhodnutí o vytvoření a použití společného smíšeného úkolového uskupení rychle vytvořena kompletní velitelství.

Ve většině případů jedinci předurčení do těchto funkcí budou mít „dvojí použití“. Tím se odstraní duplicita a sníží se náklady. Jestliže by Severoatlantická rada rozhodla, aby se vytvořilo celé velitelství společného smíšeného úkolového uskupení buď pro úkoly v rámci NATO, nebo pro použití ZEU, bylo by podle polohy nebo charakteru operace vybráno vhodné „jádro“. Úplné velitelství společného smíšeného úkolového uskupení by tak mělo být schopno řídit jednotky poskytnuté účastnickými státy k vytvoření uskupení a jejich rozvinutí na místech operace.

V závěru této části autor uvádí důvody vzniku mnohonárodních sil, které vidí v rovinách:

- **politicko-bezpečnostní**, spočívající ve snaze angažovat se při řešení existujících nebo možných problémů, které ohrožují více států regionu či kontinentu,
- **ekonomické**, v rozložení nákladů na více států,
- **vojenské**, což znamená vhodně kombinovat a doplňovat vojenskou sílu jednotlivých států, vytvářet účelová uskupení podle potřeb, včetně snahy vytvářet mnohonárodní uskupení i mimo státy NATO, která se osvědčila i při řešení mírových otázek na území bývalé Jugoslávie.

Vznik mnohonárodních vojenských uskupení lze považovat nejen za tendenci, ale za fakt rozvoje ozbrojených sil, který bude určitě pokračovat i po přijetí nových států do Severoatlantické aliance, a to zapojováním ozbrojených sil do těchto uskupení. V této souvislosti je nutno jmenovat Polsko, které je ze všech tří nových členských států v této oblasti nejdále. Mnohonárodní síly se budou i v budoucnu podílet na mírových operacích. Armáda České republiky nemůže zůstat mimo tuto tendenci a je nutno podniknout kroky k připravenosti na začlenění do těchto uskupení.

V třetí části práce autor rozebírá možnosti ČR při vyčleňování sil a prostředků do operací NATO, kde v závěru uvádí, že v současných ekonomických podmínkách, při

početním stavu armády, stupni profesionalizace a nutnosti střídání v operacích, jsme schopni vyslat do mnohonárodních operací pod velením NATO kontingent nepřesahující 1000 vojáků. Zkušenosti máme a jsme schopni řešit na patřičné úrovni i komplexní logistickou podporu včetně přepravy po železnici a vzduchem, ubytování, stravování, oprav a zásobování všemi druhy materiálu jak z místních zdrojů, tak z území ČR. Jde o celkem známé skutečnosti, které není třeba uvádět.

Kvalita přípravy se zúročí při nasazení vojsk

V závěrečné, čtvrté části se zabývá přípravou sil rychlé reakce, konkrétně přípravou 4. brigády rychlého nasazení (4. brn). Charakterizuje síly rychlé reakce jako jednotky, které se vyznačují vysokým stupněm profesionalizace, určitým stupněm bojové pohotovosti, jsou dobře vycvičené, vyzbrojené a schopné zasáhnout do dvaceti dnů (v podmínkách AČR) od rozhodnutí v operaci řízené NATO. Těmto požadavkům musí odpovídat i obsah přípravy sil. Proces přípravy sil rychlé reakce rozděluje na dvě části: (i) přípravu velitelů a štábů, (ii) přípravu jednotek.

(i) Příprava velitelů a štábů

V přípravě velitelů a štábů vidí důležité východisko v tom, že tabulky počtů jsou obsazeny vojáky z povolání, kteří splňují přísná kritéria pro výkon dané funkce, jako například:

- mají patřičné vzdělání, které je předepsané pro výkon zastávané funkce (případně si toto vzdělání doplňují),
- splňují profesní požadavky na výkon dané funkce,
- mají odpovídající fyzickou zdatnost, která je podložena výsledky přezkoušení podle nařízení NGS č. 5/93,
- mají odpovídající jazykové znalosti,
- mají odpovídající zdravotní stav, zdravotní klasifikaci „A“ - schopen jako výsadkář,
- mají ochotu a schopnost dalšího sebevzdělávání.

Toto je výčet pouze některých podmínek nebo kritérií, které by měly být zohledněny v případě výběru velitelů a příslušníků štábů jednotek předurčených do sil rychlé reakce. Nelze však zapomenout také na velmi důležitý faktor, a tím je ochota sloužit v zahraničí a schopnost nasazení v některé z operací pod velením NATO. Pokud ovšem není některý z velitelů nebo příslušníků štábů schopen nebo ochoten tato kritéria splnit, měl by počítat s tím, že bude zařazen na jinou funkci, nebo přemístěn k jinému útvaru nebo součásti Armády České republiky, která není předurčena do sil rychlé reakce. Jestliže jsou takto naplněny tabulky počtů, pak nic nebrání tomu, aby mohla být zahájena příprava velitelského sboru a příslušníků štábů v následujících třech základních oblastech.

V oblasti teoretické je dán základ absolvováním studia na střední nebo vysoké škole, ať civilní nebo vojenské. Tyto znalosti jsou pak v průběhu služby dále prohlubovány. Za základ získávání dalších vědomostí považuje autor **samostatné studium** a semináře nebo diskuse o naučené látce. Řada vojáků z povolání nerada o takovém způsobu vzdělávání slyší. Každý by měl být schopen prohloubit si svoje znalosti tím, že bude

studovat předpisy, řády, nařízení a rozkazy, bude sledovat odbornou literaturu a tendence vývoje, a to jak ve svém oboru, tak všeobecně. Dalším způsobem, jak si prohloubit znalosti, je **studium v různých druzích kurzů** jak v České republice, tak v zahraničí. Tyto kurzy mají rozdílnou délku trvání od několika dnů až po několik měsíců. Výběr do těchto kurzů by měl být cílený a ne nahodilý, jak se to často stává. Existuje celá řada vojáků, kteří absolvují kurzy, které nepotřebují pro výkon funkce, nebo pro zvýšení své kvalifikace.

Jako další způsob vidí ve využití všech dalších **forem a metod přípravy velitelů a štábů** na výkon funkce, a tím pádem ke splnění stanoveného cíle. Velitelé a štáby by měli v průběhu teoretické přípravy zvládnout všechny normy a zásady pro plánování a vedení boje na jednotlivých stupních velení, které jsou platné pro Armádu České republiky. Další nezbytnou podmínkou pro velitele a štáby jednotek sil rychlé reakce je zvládnutí standardních metod a postupů při plánování a vedení boje tak, aby byla možná spolupráce při začlenění do mezinárodních operací.

Důležitou součástí přípravy je **studium jazyků**, především anglického a francouzského jazyka, jako základních komunikačních prvků v rámci Aliance. Problém vidí v tom, že studium jazyků se provádí v intenzivních kurzech tří až pětíměsíčních. Po tuto dobu je voják z povolání mimo své pracoviště, a tudíž jeho úkoly musí plnit někdo jiný. Další problém vidí v tom, že do kurzů jsou vysíláni vojáci nesystémově, nahodile. Je přesvědčen o tom, že by do jazykových kurzů měli být vysíláni ti vojáci, kteří budou muset v nejbližší době komunikovat se svými protějšky z ostatních států Aliance.

V oblasti teoreticko-praktické by velitelé a štáby měli zvládnout potřebné normy a zásady pro plánování a vedení boje na jednotlivých stupních velení, které jsou platné pro AČR, a dále standardní operační postupy, metody plánování a vedení boje a terminologii požadovanou v rámci Aliance. Provádění štábních nácviků, komplexních štábních nácviků, velitelско-štábních cvičení vedených jak v českém jazyce, tak v jazyce anglickém jsou osvědčené formy. Je zcela pochopitelné, že na začátku budou problémy, které mohou vznikat tím, že řada velitelů a příslušníků štábů může mít různé názory. Dále mohou problémy pramenit z malé délky praxe jednotlivých osob na daných funkcích. Jako vhodné se jeví uspořádat pro podřízený stupeň ukázkové zaměstnání pro lepší pochopení té či oné problematiky. Na začátku doporučuje řešit pouze dílčí úkoly a nestanovovat si těchto úkolů mnoho, aby štáby měly možnost svoji činnost sladit.

V oblasti praktické považuje velitelско-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk za vrchol přípravy. Tato cvičení by měla probíhat ve dvou rovinách:

- a) velitelско-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk s mechanizovaným a výsadkovým praporem, dělostřeleckým oddílem a dalšími útvary brigády, řízené štábem 4. brn a
- b) velitelско-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk se 4. brigádou rychlého nasazení řízené Velitelstvím pozemních sil AČR.

Příprava a provedení takových cvičení je velmi náročné na organizaci, ale také finančně. Pobyt ve vojenském výcvikovém prostoru Hradiště pro zhruba 1600 vojáků po dobu dvou týdnů včetně nákladů na železniční převozy z mírových posádek do výcvikového prostoru a zpět, nákladů na stravu, munici a energii přijde asi na 8-10 mil. Kč.

(ii) *Příprava jednotek*

Proces přípravy jednotek sil rychlé reakce je rovněž velmi složitá záležitost. Za stěžejní body přípravy lze považovat:

- způsob vytváření a doplňování jednotek,
- délku a obsah přípravy.

Ve způsobu vytváření a doplňování jednotek připomíná autor způsob vytváření jednotek sil rychlé reakce, k nimž se Armáda České republiky zavázala, a to:

- 43. výsadkový mechanizovaný prapor do roku 2001,
- 4. brigáda rychlého nasazení (jako celek) do roku 2004.

Není tak jednoduché obsadit tabulky počtů vojáků. Proto by bylo nejvýhodnější mít každou rotu v rámci praporu jiného „nástupního termínu“. Tyto rotu brát jako základní prvek pro řízení a plánování na stupni prapor. Stejným „nástupním termínem“ myslí dobu od kdy jsou obsazeny všechny tabulky počtů roty a termín sladit s termíny nástupu vojáků základní služby k výkonu vojenské služby, což představuje měsíce leden, duben, červenec a říjen. Je to z toho důvodu, že vojáci základní služby, kteří mají zájem sloužit v silách rychlé reakce jako profesionálové, mohou být plynule převedeni za vojáky z povolání bez prodlení.

Důležité je, aby se do jedné roty soustředili vojáci, kteří mají minimálně dva roky závazku před sebou. Ideální by byl závazek na tři roky. (Pozn.: služební poměr voják z povolání uzavírá podle zákona 221/99 Sb., paragraf 5, odstavec 4, na dobu dvou až dvaceti let, není-li dále stanoveno jinak.) Pochopitelně se nelze vyhnout tomu, že budou v rotě jednotlivci s různou délkou služby.

Proč tři roky služby? Proces přípravy jednotek sil rychlé reakce od vytvoření do ukončení prvního cyklu by měl trvat tři roky. V následujících letech by se tento cyklus nemusel opakovat, pokud by počty v rotách neklesly pod 75 %. Potom je to věcí personálního managementu, jak vhodně tyto rotu doplnit.

V systému doplňování za současného stavu autor vidí tři způsoby vytváření a doplňování profesionálních jednotek sil rychlé reakce:

- Plynulý přechod z vojáka základní služby za vojáka z povolání - tento způsob se jeví jako nejvýhodnější jak z hlediska administrativního, tak z hlediska udržení návyků a dovedností.
- Náborem z vojáků v záloze - tento způsob je často používán, ale není příliš vhodný z hlediska složitosti procesu přijímání, a dále proto, že voják v záloze pobytem mimo vojenské prostředí některé návyky a dovednosti zapomněl.
- Přemístěním vojáků z povolání od jiných útvarů a zařízení Armády České republiky právě k jednotkám sil rychlé reakce.

Zdůrazňuje, že ve všech třech případech musí existovat **výběr uchazečů**, aby se jednotky nestaly útočištěm osob, které se nemohou uplatnit v civilu, nebo jinde v armádě. Naopak, budou to špičkoví odborníci, kteří budou profesionálně odvádět svoji práci.

V délce a obsahu přípravy se autor znovu vrací ke **třem letům**. Tato doba je odvozena od minimální doby uzavření závazku vojáka z povolání a jeho setrvání v tomto poměru. Podle jeho názoru je to minimální doba potřebná k tomu, aby si vojáci získali a upevnili

návyky od stupně jednotlivce až po sladění činnosti praporu. Po uplynutí doby tří let tento proces nebude ukončen, ale bude pokračovat dál ve zdokonalování návyků a dovedností vyššími formami. Doba tří let na přípravu jednotek sil rychlé reakce se může zdát někomu dlouhá, oproti přípravě vojáků v základní službě, která trvá jeden rok. Mysl si však, že voják základní služby získal pouze minimální potřebné návyky a dovednosti.

Uvážíme-li, že síly rychlé reakce mohou být nasazeny do 20 dnů v různých přírodních a klimatických podmínkách k řešení krize nebo konfliktu spolu s dalšími silami Aliance, potom musí být opravdu stoprocentně připraveny, aby svůj úkol zvládly, nebyly přítěží a problémem pro své partnery, ale pevným článkem řetězu. V takových situacích už to není jenom „jako“, ale je to všechno opravdové, i ztráty na lidských životech jsou opravdové.

Autor navrhuje výcvik sil rychlé reakce organizovat v šesti obdobích, každé v trvání šest měsíců takto:

První období: Řešit přípravu jednotlivce specialisty a družstva ve výcvikovém středisku u útvaru. Výcvik ukončit bojovými střelbami družstev.

Druhé a třetí období: Výcvik provádět v sestavě organické jednotky, cvičit problematiku čtyř rot. Každé období ukončit závěrečným přezkoušením v rozsahu проверки sladění čet a bojovými střelbami čet.

Čtvrté období: Pokračovat ve výcviku roty ve zvláštních podmínkách (v horách, v noci, v zastavěném prostoru). Období zakončit rotním taktickým cvičením s bojovou střelbou.

Páté a šesté období: Zaměřit se na zvládnutí problematiky vedení boje na atypických bojištích (poušť, arktické pásmo, tropy, subtropy, boj proti terorizmu, diverzní činnost, navádění paleb dělostřelectva a úderů letectva). Dosáhnout sladění mezi jednotlivými prvky sestavy praporu. Výcvik ukončit praporem taktickým cvičením.

Během přípravy je nutno počítat s výměnnými akcemi, jako jsou společná cvičení jednotek AČR a jednotek ostatních členských států Aliance. Tato cvičení plánovat tak, aby souhlasila s obdobími výcviku ve kterém se právě daná jednotka nachází. Nepřipustit během přípravy narušování výcviku.

Příprava sil rychlé reakce je proces dlouhodobý a náročný. Během této doby dochází ke změnám na velitelských funkcích, ale i ve štábech jednotek. Proces přípravy probíhá v součinnosti s plněním úkolů mírového života. Tyto síly nejsou na dobu přípravy oprostěny od plnění dalších úkolů. Autor se domnívá, že proces přípravy velitelů, štábů a jednotek by měl probíhat souběžně, a to je období minimálně tří let. Na závěr přípravy by měla proběhnout závěrečná kontrola, která by podle předem stanovených kritérií zhodnotila, jakým způsobem jsou síly rychlé reakce připraveny k plnění úkolů.

* * *

V posledním bodu osnovy závěrečné práce autor obsáhle rozebírá možnosti a navrhuje způsoby použití sil rychlé reakce v různých druzích operací ať bojových, nebo nebojových. Jde většinou o známé úkoly, i když v některých případech autor

navrhuje nekonvenční řešení. Myšlenka vytvořit síly rychlé reakce jako součást Armády České republiky a tyto začlenit do mnohonárodních sil NATO je správná a má své odborné opodstatnění.

Seznam použité literatury:

- **Vševojsk-Ř-1:** Polní řád ozbrojených sil AČR, Praha 1997.
- **Vševojsk-1-2:** Bojový předpis pozemních sil AČR, část 1 - Mechanizovaná brigáda, Praha 1997.
- **Vševojsk-1-3:** Bojový předpis pozemních sil AČR, část 2 - Mechanizovaný prapor, Praha 1997.
- **Krč M. - Kamiňski, T.:** Ekonomika obrany, Brno 1996.
- **Vojenské rozhledy** 4/97, 2/98, 4/98.
- **Koncepce výstavby rezortu obrany do roku 2004 s výhledem do roku 2009**, Praha 1999.
- **Pom-2/10-429 (Děl-1/-2):** pomůcka pro velitele dělostřeleckých jednotek přímé palebné podpory, Praha 1998.
- **Operace IFOR: Publikace o operaci IFOR**, MO ČR, odbor tiskový a organizační; Praha 1997.
- **AAP-6 (U) NATO:** Glossary of Terms and Definitions, Brusel 1995.
- **Měsíční zpravodajská informace** 3/96, 4/98, 7/98, 10/98.

Závěrečná práce pplk. gšt. Ing. Františka Matuly je k dispozici v jednom výtisku na tajně knihovně Vojenské akademie v Brně pod evidenčním číslem V-41. Se souhlasem autora upravil plk. gšt. Ing. Milan Kubeša, CSc.

Koncepce armády z poloviny devadesátých let počítaly se stovkami modernizovaných tanků, později bylo prezentováno číslo 250, nyní se ustálilo na 120 až 150. Proč armáda tak radikálně mění své požadavky?

Armáda v době, kdy se plánovala modernizace, vycházela ze zadání, které měla. Zadání znělo asi takto - braňte se proti jakémukoliv nepříteli z jakéhokoli směru. V té době nebyla naše země součástí žádné aliance (od r. 1989 do roku 1993). Neexistovaly žádné spojenecké smlouvy, ani bilaterální dohody. Armáda tedy musela reagovat na úkol, který měla, formou tohoto zadání. Poté, co docházelo k vývoji směřujícímu ke vstupu do Severoatlantické aliance, bylo možno přehodnotit zadání týkající se struktury armády.

*Generálporučík Ing. Jiří Šedivý, náčelník GŠ AČR,
„O profesionální armádě“
Televize ČT 2 - „21“, 1. 9. 2000*

Prioritní požadavky na zpravodajské informace a velitel

Problematika velení je alfou a omegou celé činnosti vojsk. Je rovněž jednou z důležitých otázek, které musíme řešit při začleňování do NATO. O to více je smutné, že kromě série článků pplk. gšt. Ing. Milana Hanouska, zveřejněných v roce 1999 a 2000 v časopise Vojenské rozhledy, se k této problematice vůbec nepublikuje. Poslední článek psaný jiným autorem lze najít na stránkách Vojenského profesionála z roku 1997. V odborném tisku tak zcela postrádáme diskuzi ke zkušenostem a postupům, které jsou používány při štábní práci vševojskových štábů a které jsou jedním z důležitých podkladů pro přípravu velitelů i ostatních štábních pracovníků.

* * *

Rozhodování velitele je ovlivňováno řadou činitelů, které vstupují do rozhodovacího procesu a naopak velitel ovlivňuje svým rozhodováním a svými požadavky činnost svého štábu a zejména činnost vojsk. V řadě těchto činitelů stojí protivník v určitém prostředí a situaci. Protivník, který má určité schopnosti a možnosti. Protivník, jehož záměr je třeba odhalit v rámci činnosti vojenského zpravodajství.

Zpravodajská činnost u štábu a celý zpravodajský cyklus vychází z požadavků velitele na zpravodajské informace o protivníkovi, terénu a dalších vlivech okolí, které mohou ovlivňovat činnost vojsk. Zpravodajský cyklus je popsán v článku pplk. gšt. Ing. Milana Hanouska „Zpravodajská terminologie z pohledu současnosti“ [1]. Jde tedy o to rozumět vnitřnímu obsahu, naučit se správně formulovat své vlastní požadavky a každý řešit co jeho jest (co mu přináleží).

Co vedlo k uplatňování tohoto způsobu „roztáčení kolotoče zpravodajského cyklu“? Odpověď na tuto otázku hledejme v jediném - pravomoci a odpovědnosti velitele za vydané rozkazy. Za rozkazy, které vydává jemu podřízeným velitelům. Proto nemůže nikdo jiný než velitel vydávat rozkazy pro jakoukoli činnost, včetně zpravodajství a průzkumu. Každý velitel vydává rozkazy, ale pouze na své úrovni. Co to znamená v praxi?

Zcela byl opuštěn způsob plánování průzkumu na štábech svazků, kdy bylo stanovováno podřízeným velitelům kam mají vyslat průzkumné orgány. Kdy tito velitelé průzkumných útvarů a jednotek se stávali pouhými „zabezpečovateli“ takto vydaných úkolů pro průzkum. Dostávali se tedy do role, kdy měli odpovědnost za průzkum, ale neměli možnost volnosti rozhodování, jak zadaný úkol splnit. Taková situace nemohla být udržitelná, což především v oblasti průzkumu bilo do očí. Chybějící informace o protivníkovi však bylo zapotřebí získat. Cestou řešení se tak stalo zadávání požadavků velitele na informace, které poté, co byly vyřčeny velitelem, se stanou rozkazem.